

URLOPY I ZASIŁKI ZWIĄZANE Z RODZICIELSTWEM

Rodzice i opiekunowie dzieci mogą korzystać z następujących urlopów związanych z rodzicielstwem:

- urlopu macierzyńskiego,
- urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego,
- urlopu rodzicielskiego,
- urlopu ojcowskiego,
- urlopu wychowawczego.

Urlop macierzyński

Wymiar urlopu macierzyńskiego jest uzależniony od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu. Wynosi on 20 tygodni, bez względu na to, czy pracownica urodziła pierwsze czy kolejne dziecko. Każdy kolejny poród jednego dziecka będzie uprawniał pracownicę do 20 tygodni urlopu macierzyńskiego.

Wymiar urlopu macierzyńskiego

Długość urlopu macierzyńskiego	Liczba dzieci urodzonych przy jednym porodzie
20 tygodni	jedno dziecko
31 tygodni	dwoje dzieci
33 tygodnie	troje dzieci
35 tygodni	czworo dzieci
37 tygodni	pięcioro i więcej dzieci

Urlop macierzyński rozpoczyna się od dnia porodu, zatem nie ma potrzeby składania wniosku o jego udzielenie. Wniosek o urlop macierzyński pracownica składa wówczas, gdy chce go wykorzystać przed planowanym terminem porodu. Urlop macierzyński jest dla pracownicy-matki obowiązkowy. Obecne przepisy dotyczące urlopu macierzyńskiego pozwalają wymieniać się korzystaniem z tego urlopu pracownikom i innym ubezpieczonym, np. osobom prowadzącym działalność gospodarczą. Przepisy Kodeksu pracy przewidują bowiem, ściśle określone przypadki, w których z części urlopu macierzyńskiego może skorzystać nie tylko pracownik-ojciec, ale także pracownik-inny członek najbliższej rodziny, oraz przypadki, w których z zasiłku za okres odpowiadający części urlopu macierzyńskiego może skorzystać ubezpieczony-ojciec dziecka lub ubezpieczony-inny członek najbliższej rodziny.

Zarówno dla pracownika-ojca dziecka, jak i pracownika-innego członka najbliższej rodziny korzystanie z części urlopu macierzyńskiego jest w każdym przypadku nieobowiązkowe.

Urlop macierzyński przed porodem

Przed porodem pracownica może wykorzystać nie więcej niż 6 tygodni urlopu macierzyńskiego. W przepisach nie ma zastrzeżenia, że część przedporodowa urlopu macierzyńskiego

może być wykorzystana tylko w tygodniach. Zatem zdaniem części ekspertów prawa pracy pracownica może złożyć wniosek o udzielenie jej np. 6 dni urlopu macierzyńskiego przed planowaną datą porodu.

 Pracownica może wykorzystać przed porodem maksymalnie 6 tygodni urlopu macierzyńskiego.

Przykład

Pracownica jest w ciąży mnogiej (urodzi trojaczki). Ma zaplanowany poród na 25 sierpnia 2018 r. Jeżeli przed porodem wykorzysta 6 tygodni urlopu macierzyńskiego, to po porodzie będzie ona uprawniona jeszcze do 27 tygodni urlopu macierzyńskiego.

Przykład

Pracownica skorzystała z 6 tygodni urlopu macierzyńskiego przed przewidywaną datą porodu. Niestety, dziecko zmarło przy porodzie. W takim przypadku pracownica jest uprawniona do urlopu macierzyńskiego w wymiarze 8 tygodni po porodzie. Bez znaczenia dla wymiaru urlopu po porodzie pozostaje fakt wykorzystania 6 tygodni tego urlopu przed porodem.

Pracownica, która chce skorzystać z urlopu macierzyńskiego przed porodem, powinna złożyć w tej sprawie wniosek do pracodawcy. Przepisy nie określają jego formy, ale ze względów dowodowych najlepiej, aby był na piśmie. We wniosku trzeba wskazać termin rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego oraz dołączyć do niego zaświadczenie lekarskie o przewidywanej dacie porodu.

Wzór wniosku o urlop macierzyński przed porodem

..... (imię i nazwisko oraz adres pracownika) (miejscowość i data)
..... (nazwa i adres pracodawcy)	
WNIOSEK O URLOP MACIERZYŃSKI	
Zwracam się z prośbą o udzielenie mi urlopu macierzyńskiego od do (wskazanie daty)	
przed przewidywaną datą porodu, która została ustalona na dzień	
..... (podpis pracownicy)	
Załącznik: Zaświadczenie lekarskie o przewidywanej dacie porodu	

Wysokość zasiłku macierzyńskiego

Zasiłek macierzyński za okres urlopu macierzyńskiego przysługuje w wysokości 100% podstawy wymiaru. Natomiast miesięczny zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego wynosi:

- 100% podstawy wymiaru zasiłku – za okres do 6 tygodni urlopu rodzicielskiego, w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie (lub odpowiednio w przypadku przyjęcia jednego dziecka na wychowanie), lub za okres do 8 tygodni urlopu rodzicielskiego, w przypadku urodzenia więcej niż jednego dziecka przy jednym porodzie (lub odpowiednio w przypadku przyjęcia większej liczby dzieci na wychowanie), lub za okres 3 tygodni w przypadku przyjęcia dziecka na wychowanie,
- 60% podstawy wymiaru zasiłku – za pozostały okres urlopu rodzicielskiego.

W sytuacji złożenia nie później niż 21 dni po porodzie wniosku – w przypadku pracownicy o udzielenie jej bezpośrednio po urlopie macierzyńskim urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, a w przypadku ubezpieczonej niebędącej pracownicą wniosku o wypłacenie jej zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze – miesięczny zasiłek macierzyński wynosi 80% podstawy wymiaru zasiłku za cały okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego.

W przypadku złożenia wniosku pracownica będzie mogła dzielić się z:

- pracownikiem-ojcem wychowującym dziecko albo
 - ubezpieczonym-ojcem dziecka
- urlopem rodzicielskim albo pobieraniem zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi tego urlopu, przy uwzględnieniu zasad związanych z udzielaniem tego urlopu.

Mimo złożenia wskazanego wniosku nie później niż w ciągu 21 dni po porodzie pracownica (odpowiednio ubezpieczona niebędąca pracownicą) może zrezygnować z udzielonego jej urlopu rodzicielskiego w całości lub w części (odpowiednio z zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego). Wówczas z wnioskiem o niewykorzystaną część urlopu rodzicielskiego i zasiłek macierzyński za ten okres może wystąpić ojciec dziecka.

W przypadku rezygnacji pracownicy z urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze (odpowiednio w przypadku rezygnacji ubezpieczonej niebędącej pracownicą z zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze) albo rezygnacji z zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu rodzicielskiego po wykorzystaniu:

- 6 pierwszych tygodni (w przypadku urodzenia lub przyjęcia na wychowanie jednego dziecka) lub
- 8 pierwszych tygodni (w przypadku urodzenia lub przyjęcia na wychowanie więcej niż jednego dziecka)

– czyli w razie rezygnacji z zasiłku za okres ostatnich 26 tygodni urlopu rodzicielskiego, przysługuje jednorazowe wyrównanie zasiłku macierzyńskiego do 100% podstawy wymiaru.

Przykład

Pracownica urodziła dziecko 28 lutego 2018 r. i z tym dniem rozpoczęła korzystanie z urlopu i zasiłku macierzyńskiego. Ponieważ zatrudniona nie złożyła w ciągu 21 dni po porodzie wniosku o udzielenie jej bezpośrednio po urlopie macierzyńskim urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze, za okres 20 tygodni (140 dni), począwszy od 28 lutego br., pracodawca wypłacił jej zasiłek macierzyński w wysokości 100% podstawy wymiaru. W wymaganym terminie, nie krótszym niż 21 dni przed rozpoczęciem korzystania z urlopu rodzicielskiego, pracownica złożyła wniosek o udzielenie tego urlopu w wymiarze 8 tygodni i o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za ten okres (w dniu złożenia wniosku pracownica zdecydowała się na wykorzystanie tylko jednej części urlopu rodzicielskiego). Podstawa wymiaru zasiłku macierzyńskiego wypłaconego pracownicy za okres urlopu macierzyńskiego wynosiła po pomniejszeniu o składki ZUS 2860 zł (100% podstawy wymiaru zasiłku macierzyńskiego). Za okres 6 tygodni urlopu rodzicielskiego pracownica otrzymała zasiłek macierzyński w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku, a za 2 tygodnie 60% zasiłku, co wynika z wyliczenia:

- $2860 \text{ zł} \times 100\% = 2860 \text{ zł}$,
 - $2860 \text{ zł} : 30 = 95,33 \text{ zł}$ (kwota zasiłku macierzyńskiego za 1 dzień urlopu rodzicielskiego, za który przysługuje 100% podstawy wymiaru zasiłku),
 - $95,33 \text{ zł} \times 42 \text{ dni} = 4003,86 \text{ zł}$ (kwota zasiłku za 6 tygodni urlopu rodzicielskiego),
- $2860 \text{ zł} \times 60\% = 1716 \text{ zł}$,
 - $1716 \text{ zł} : 30 = 57,20 \text{ zł}$ (kwota zasiłku macierzyńskiego za 1 dzień urlopu rodzicielskiego, za który przysługuje 60% podstawy wymiaru zasiłku),
 - $57,20 \text{ zł} \times 14 \text{ dni} = 800,80 \text{ zł}$ (kwota zasiłku za 2 tygodnie urlopu rodzicielskiego).

Prawo do jednorazowego wyrównania nabywają wszyscy ubezpieczeni podlegający ubezpieczeniu chorobowemu zarówno dobrowolnie, jak i obowiązkowo.

Wypłata wyrównania następuje w terminie przyjętym dla wypłaty wynagrodzeń. Jeśli płatnikiem zasiłku macierzyńskiego jest ZUS, wyrównanie powinno zostać wypłacone nie później niż w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku w sprawie rezygnacji z urlopu rodzicielskiego lub zasiłku za dalszy okres albo od daty złożenia innego dokumentu niezbędnego do wypłaty wyrównania (np. zaświadczenia pracodawcy o terminie zaprzestania korzystania przez rodzica/opiekuna z urlopu rodzicielskiego).

Przykład

Pracownica urodziła dziecko 9 maja 2018 r. i z tym dniem rozpoczęła 20-tygodniowy urlop macierzyński. Następnie w ciągu 21 dni po porodzie wystąpiła z wnioskiem do pracodawcy o udzielenie jej bezpośrednio po urlopie macierzyńskim urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze 32 tygodni. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru zasiłku macierzyńskiego wynosi w przypadku tej pracownicy 4268 zł (po pomniejszeniu o składki ZUS).